

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Академічне товариство ім. М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)

Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

До 75-річчя Київського національного торговельно-економічного університету

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ІХ Міжнародної науково-практичної конференції**

14-16 вересня 2021 року

Частина III

Вінниця 2021

УДК 339.922
С69

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14-16 вересн. 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 3. 320с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності, фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми та перспективи, тенденції розвитку маркетингових технологій, проблеми розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості: теоретичний і прикладний аспекти, державотворчі процеси в умовах глобалізованого суспільства: історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Наталія**, д-р філос. наук, професор

Відповідальний секретар – **Мартінова Лілія**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Боковець Вікторія, д-р екон. наук, професор, **Громова Ольга**, д-р екон. наук, доцент, **Корж Наталія**, д-р екон. наук, професор, **Іваницька Наталя**, д-р філол. наук, професор, **Нікітішин Андрій**, д-р екон. наук, доцент, **Прутська Олена**, д-р екон. наук, професор, **Хачатрян Валентина**, д-р екон. наук, доцент, **Чорна Наталія**, д-р іст. наук, професор, **Штифурак Віра**, д-р пед. наук, професор, **Бондар Анна**, канд. наук з фіз. виховання і спорту, **Крупельницька Ірина**, канд. екон. наук, доцент, **Мельничук Оксана**, канд. екон. наук, доцент, **Мерінова Світлана**, канд. екон. наук, доцент, **Тернова Алла**, канд. техн. наук, доцент.

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-962-1

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ**

Валентина Бандура, д-р техн. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІЗ СПОСОБІВ СУШІННЯ ОЛІЙНОГО НАСІННЯ.....	159
Іван Власенко, д-р екон. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ.....	168
Ольга Іваніщева, старший викладач Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІЗ БІОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ РИЗИКУ ЯК НАПРЯМОК ФУНКЦІОНУВАННЯ НАССР.....	174
Алла Кізіун, канд. географ. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ Катерина Антонюк, асистент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ РОЗРАХУНКУ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ У ТУРИЗМІ.....	187
Алла Лук'янець, старший викладач Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ МУЗЕЙ ВІННИЦІ ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА.....	196
Ірина Мазуркевич, канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ.....	201
Наталя Онищук, канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ В ТУРИЗМІ.....	210
Олена Пахомська, асистент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ.....	219
Валентина Постова, канд. екон. наук, старший викладач Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	226

5. Безпека харчових продуктів і система HACCP: що потрібно знати сільгоспвиробнику. URL: https://protocol.ua/ua/bezpeka_harchovih_produktiv_i_sistema_haccp_shcho_potribno_znati_silgospvirobniku/ (дата звернення: 12.06.2021)

6. Про затвердження Мікробіологічних критеріїв для встановлення показників безпечності харчових продуктів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1321-12#Text> (дата звернення: 12.06.2021)

УДК 330.332:338.48(045)

Алла Кізюн,

канд. географ. наук, доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2838-9428>

ResearcherID [M-8292-2016](https://orcid.org/0000-0003-2838-9428)

Катерина Антонюк,

асистент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4566-7792>

ResearcherID [U-9630-2018](https://orcid.org/0000-0003-4566-7792)

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ РОЗРАХУНКУ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ У ТУРИЗМІ

У статті висвітлено основні економічні характеристики інвестицій у сферу туризму в Україні, визначено суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності у туристичному секторі. Розглянуто та охарактеризовано основні методи розрахунку ефективності інвестиційних проєктів у туризмі, визначено фактори, які спонукають до інвестицій в туризм та періоди, протягом яких здійснюється процес вкладання коштів.

Ключові слова: *інвестиції, туризм, ефективність, методи розрахунку ефективності, туристичний проєкт.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі індустрія туризму в світі має значний вплив на функціонування економічної системи кожної країни. Стабільний розвиток туристичної сфери позитивно відображається на соціально-економічних процесах – створюються нові робочі місця, збільшуються грошові

надходження до бюджетів, підвищується рівень добробуту населення.

Під час кризи, обумовленої коронавірусною пандемією, актуалізуються проблеми розвитку внутрішнього туризму і досить гостро постає питання фінансового забезпечення галузі в цілому, в тому числі за рахунок інвестицій, які потребують характеристики методів розрахунку ефективності інвестиційних проєктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу темі розвитку сфери туризму та її інвестиційному забезпеченню приділяли такі зарубіжні та вітчизняні науковці як: Мороз А., Шарко М., Мальська М., Третяк Н., Зарічна О., Кміть В., Бланк І. та інші вчені. Проте, більш детальної характеристики потребує дослідження методів розрахунку ефективності інвестиційних проєктів у туризмі.

Мета статті полягає у наданні характеристики методам розрахунку ефективності інвестиційних проєктів у туризмі, визначення об'єктів та суб'єктів інвестиційної діяльності у сфері туризму.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасної економіки реалізація інвестицій є ефективним засобом підвищення дохідності бізнесу та рентабельності підприємницької діяльності. Інвестори завжди зацікавлені у пошуку ефективних об'єктів для інвестування. Аналіз економічної ефективності інвестиційних проєктів є важливим ще й тому, що вони пов'язані з суттєвими витратами, й до того, як будуть витрачені великі кошти, необхідно обґрунтувати, наскільки ефективним буде вкладення фінансових ресурсів через декілька років.

Оскільки інвестиції – це вкладення в капітал, а капітал – це ресурс, який може принести дохід, всякого інвестора насамперед цікавить відповідь на питання, яка буде результативність інвестицій, скільки прибутку будуть приносити вкладені кошти.

Об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності у сфері туризму мають специфіку, оскільки і туристична галузь відзначається видовою різноманітністю, особливостями розвитку, використовуваними ресурсами, організацією бізнес-процесів (рис. 1) [8].

Об'єкти	Суб'єкти
<ul style="list-style-type: none"> - майно підприємців у сфері туризму, - маршрути туристичні, - історичні об'єкти, - музеї, - бібліотеки, - зелені зони, - технічна продукція, - місця для розміщення туристів, - сільська місцевість. 	<ul style="list-style-type: none"> - приватні інвестори, - держава, - іноземні програми і гранти, - кооперативи, - місцеві органи самоврядування, - фінансові установи, - власники туристичного бізнесу.

Рисунок 1 – Об'єкти і суб'єкти інвестицій у туризмі

У роботах цих авторів виділяється два основні підходи до оцінки економічної ефективності інвестицій у реальний сектор туризму: статичний та динамічний. Перший базується на бухгалтерських оцінках ефективності, що розраховуються вже по факту завершення проекту за фактичними результатами надходжень та витрат, пов'язаних з реалізацією проекту. Ця оцінка важлива, коли необхідно оцінити, чи були досягнені фінансові цілі проекту та ступінь їх досягнення.

Другий підхід базується на прогностичних оцінках майбутніх грошових потоків і використовується, коли необхідно оцінити очікувані результати від реалізації проекту та прийняти рішення щодо необхідності інвестування. Цей підхід включає і методики, що базуються на дисконтуванні грошових потоків, що дозволяє враховувати ризики та невизначеність зовнішнього середовища.

Фактори, які спонукають до вкладення інвестицій, можуть бути різними:

- бажання збільшити обсяги продажів і послуг в туризмі;
- необхідність в оновленні та вдосконаленні наявної матеріально-технічної бази (поліпшення об'єктів, обладнання, впровадження сучасної системи бронювання);
- прагнення до освоєння нових видів діяльності (вихід на ринок туристичної індустрії з новим туристичним продуктом, або новим видом послуг).

Використання інвестиційних ресурсів повинно базуватися на обґрунтованому виборі інвестиційного проєкту. Для забезпечення правильного вибору рішення організаціям, пов'язаним з туристичною діяльністю необхідно самостійно або за допомогою залучених фахівців розробити ефективний зразок нової моделі, трансформувати застарілі та запровадити нові об'єкти. Модернізація має вирішальне значення для підвищення економічної ефективності завдяки ефективнішому використанню виробничих факторів, разом із впровадженням нових технологій та інновацій. Економічний результат від впровадження інвестиційної діяльності оцінюється низкою показників економічної ефективності інвестицій у туристичні проєкти.

Першим етапом у визначенні показників ефективності інвестиційного проєкту є аналіз та оцінка грошових потоків інвестиційного проєкту, які базуються на прогностичній інформації про передбачений обсяг випуску та збуту продукції, величині операційних витрат, аналітичних висновках про початкові та наступні потреби в активах довгострокового користування та чистого оборотного капіталу.

Для розрахунку грошового потоку плановий строк реалізації капіталовкладень рекомендується поділити на три відрізки часу за періодами виникнення грошових коштів [7]:

1. розробка та початкові інвестування проєкту;
2. експлуатація інвестиційного проєкту;
3. завершення проєкту.

В залежності від основних принципів оцінювання ефективності інвестиційних проєктів використовується ряд методів, які умовно можна поділити на такі, у розрахунках який використовується дисконтування, та такі, у розрахунках який дисконтування не використовується (рис.2).

До методів, в яких використовується дисконтування відносять методи [3]:

- розрахунку чистого приведенного доходу (NPV),
- визначення індексу рентабельності інвестицій (PI);
- визначення внутрішньої норми доходності інвестицій (IRR).

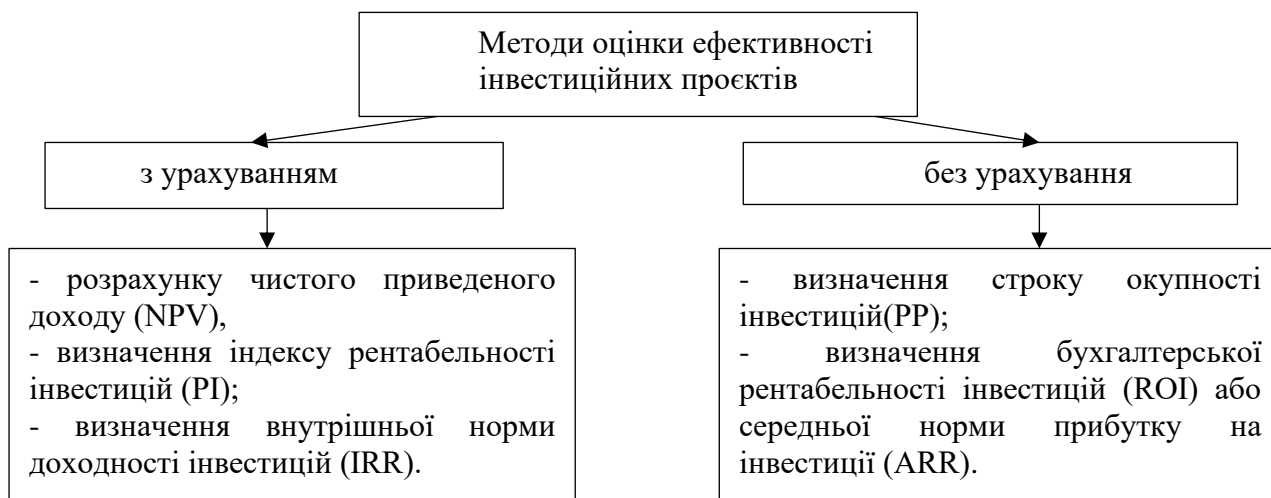

Рисунок 2 – Групи методів оцінки ефективності інвестиційних проєктів

До методів, які не передбачають використання концепції дисконтування відносять методи [3]:

- визначення строку окупності інвестицій(PP);
- визначення бухгалтерської рентабельності інвестицій (ROI) або середньої норми прибутку на інвестиції (ARR).

1. Показник чистого приведенного доходу (Net Present Value, NPV) дозволяє отримати найбільш узагальнену характеристику результату в інноваційному проєкті, тобто його кінцевий ефект в абсолютній сумі. Під чистим приведеним доходом розуміється різниця між приведеними до теперішньої вартості сумою чистого грошового потоку за період експлуатації проєкту і сумою інвестиційних витрат на його реалізацію [5].

$$PV = \sum_{k=1}^n \frac{P_k}{(1+r)^k}$$

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{P_k}{(1+r)^k} - IC$$

де IC – вихідні інвестиції;

PV – загальна накопичена величина річних доходів;

NPV – чистий приведений дохід;

P_k – дохід за k-тий рік;

n – кількість років;

r – ставка дисконтування.

Якщо NPV > 0, то проєкт слід прийняти.

Якщо NPV < 0, то проєкт слід відкинути.

Якщо NPV = 0, то проєкт ні прибутковий, ні збитковий.

2. Показник індексу рентабельності інвестиції також дозволяє співвіднести обсяг інвестиційних витрат з майбутнім чистим грошовим потоком за проєктом і розраховується за наступною формулою [4].

Показник індексу рентабельності інвестиції:

$$PI = \sum_{k=1}^n \frac{P_k}{(1+r)^k} \div IC$$

Якщо PI > 1, то проєкт слід прийняти.

Якщо PI < 1, то проєкт слід відкинути.

Якщо PI = 1, то проєкт ні прибутковий, ні збитковий.

3. Показник норми рентабельності інвестицій (внутрішня норма прибутковості). Під нормою рентабельності інвестицій (Internal Rate Return, IRR) розуміють значення коефіцієнта дисконтування, при якому NPV проєкту дорівнює 0: IRR = r, при якому NPV = f(r) = 0.

$$IRR = r_1 + \frac{f(r_1)}{f(r_1) - f(r_2)} \times (r_2 - r_1)$$

де f(r₁) > 0 і f(r₂) < 0, або f(r₁) < 0 і f(r₂) > 0.

4. Метод визначення строку окупності інвестицій (ТО). Якщо не враховувати фактор часу, то показник строку окупності інвестицій можна визначити за такою формулою:

$$TO = \frac{IC}{P_c}$$

TO – спрощений показник строку окупності;

IC – розмір інвестицій;

P_c – щорічний середній чистий прибуток.

PP = n, на якому сукупний грошовий потік перевищує сумарні капіталовкладення.

5. Коефіцієнт ефективності інвестицій:

$$ARR = \frac{PN}{\frac{1}{2}(IC + RV)}$$

де PN – середньорічний прибуток;

RV – ліквідаційна вартість.

Між показниками NPV, PI, IRR, CC є очевидні взаємозв'язки:

якщо NPV > 0, то IRR > CC і PI > 1;

якщо NPV < 0, то IRR < CC і PI < 1;

якщо NPV = 0, то IRR = CC і PI = 1, тому зробити однозначний вибір не завжди можливо.

Усі ці показники повинні комплексно характеризувати пропонований туристичний проєкт. Необхідні розрахунки є важливими та потрібними, оскільки в подальшому дозволять сформувані прогнозовані показники, що дасть змогу оцінити даний проєкт та прийняти рішення щодо його реалізації, відхилення або удосконалення. Щоб бути інвестиційно привабливими туристичні проєкти повинні характеризуватися такими показниками як інноваційність, сучасність, відповідність світовим стандартам та тенденціям, а також уподобанням туристів та туристичним трендам.

Сформуємо характерні особливості інноваційної діяльності на підприємствах туристичного бізнесу, які б дозволили сформувати інвестиційну привабливість туристичного проєкту [6]:

- концентрація на пошуку або створенню нового туристичного продукту, нового споживача, нового методу обслуговування;
- пошук та освоєння нових ринків збуту;
- пошук, розробка та впровадження нових ІТ-технологій;

- пошук, розробка та впровадження нових форм організаційно-управлінської діяльності на підприємстві;
- пошук нових видів туристичних ресурсів та ефективне їх використання;
- пошук, розробка та впровадження заходів щодо покращення духовних та фізичних сил потенційних споживачів;
- покращення бренду туристичної організації.

Проте, недостатній рівень інформаційного забезпечення значно зменшує зацікавленість потенційних інвесторів долучитися до фінансового забезпечення сфери туризму. Інформація, яка знаходиться у вільному доступі (кількість і вартість реалізованих туроператорами та турагентами туристичних путівок, в'їзні та в'їзні потоки і т. д.) не відображає всі аспекти розвитку туризму і не в змозі зацікавити потенційних інвесторів.

В Україні створено законодавчу базу в сфері регулювання інвестиційної діяльності, з метою досягнення більшого притоку інвестицій та підвищення ефективності їх використання. Проте, необхідність узгодження документів і дозволів у різних державних структурах створює часові та інші бар'єри у реалізації планів інвесторів.

Варто зазначити, що з метою визначення пріоритетних напрямків інвестування в сфері туризму, треба чітко обґрунтувати необхідність першочерговості вкладення інвестиційних ресурсів у відповідні регіони, які доцільно розвивати з урахуванням ситуації на ринку послуг. Також необхідно враховувати пріоритети та перспективи співпраці в туристичній сфері з тими країнами, з якими прийнято безвізовий режим [1].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Оскільки довгострокові інвестиції приносять не лише фінансові надходження, а й новітні досягнення та інновації, забезпечують створення нових робочих місць можна стверджувати, що їх залучення в туристичну галузь є необхідною складовою частиною ефективного економічного розвитку туристичної індустрії в Україні. Державною політикою має стати підтримка позитивної тенденції в залученні іноземних інвестицій в туризм, сприяння поліпшенню інвестиційного клімату в країні, впровадження заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості.

Авторами запропоновано механізм оцінки економічної ефективності інвестицій у туристичний бізнес, який містить основні методи та показники економічної ефективності інвестиційних проєктів у туризмі.

Подальший науково-теоретичний розвиток даної теми може базуватися на детальному аналізі інвестиційного клімату за регіонами України та розробці відповідних методичних рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості країни, створення сприятливого інвестиційного клімату.

Список використаних джерел:

1. Антонюк К. Г. Характеристика джерел інвестиційного забезпечення туризму в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. №1-2 (278-279). 2021. С. 100–107.

2. Гненний О. М. Методичні підходи до оцінки економічної ефективності інвестицій у розвиток туристичних перевезень залізничним транспортом *Проблеми економіки транспорту*. Дніпро, 2015. Вип. №10. С. 7–14.

3. Данько В. П., Новікова Н. І. Оцінка економічної ефективності інвестицій у готельний бізнес. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2017 С. 153–160.

4. Касьяненко Т. Р. Економічна оцінка інвестицій. URL: https://m.stud.com.ua/91634/investuvannya/ekonomichna_otsinka_investitsiy (дата звернення: 12.06.2021)

5. Кузнецов Б. Т. Инвестиции. 2-е вид. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. 189 с.

6. Мазуркевич І. О. Особливості інноваційної діяльності підприємств туристичного бізнесу. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 05-07 черв. 2019 р.). Вінниця, 2019. Ч. 3. С. 195–203.

7. Методи оцінки ефективності інвестиційного проєкту URL: <https://buklib.net/books/35308/> (дата звернення: 12.06.2021)

8. Фесенко Г. О., Алещенко Л. О., Інвестиційна складова ефективного розвитку туристичного бізнесу. *Ефективна економіка*. Херсон. № 20. 2020. С. 1–7.